

Työyhteisökouluttaja ja työnohjaaja Pekka Innanen.

ARVOT

arjen ohjaimina

Meille ihmisille merkityksellisiä ja tärkeitä ovat asiat, ihmiset ja tekemiset, joille löytyy vaivatta aikaa. Ne ovat myös arvoja ja kaikissa niissä on jotain, jota ilman emme voisi elää.

Yhteiskunnan myllertäessä harva välttää muutoksilta tai omaa toimintaa ohjaavien arvojen selkiyttämistä. Myllerrystenkin keskellä uutta arvopohjaa rakentuu, kun tutkii ja tarkastelee rohkeasti arvoja.

Työyhteisökouluttaja ja työnohjaaja **Pekka Innanen** vertaa arvoja katu- lamppuihin, jotka valaisevat polkuamme pimeässä. Innanen on ohjannut ja kouluttanut vuosikymmeniä arvoprosesseja yrityksissä.

”Arvot avautuvat arjessa ja työssä toiminnaksi sekä tietynlaisiksi teoiksi. Esimiesten ja työntekijöiden on tärkeää myös yhdessä ymmärtää ja määrittää, mitä yrityksen edustamat arvot yksilötasolla tarkoittavat”, innostaa Innanen.

Koska arvot eletään todeksi joka päivä, arvoista kertovien vihkojen jakaminen työntekijöille tai arvotaulujen

ripustaminen työpaikan seinille ei riitä. Arvot menevät kehoon ja mieleen, josta ne ohjaavat ihmisen toimintaa.

Arvot elämän pohja

Ihminen valitsee jonkin tekemisen ja sulkee vastaavasti jotain pois. Myös aikaa riittää joillekin asioille tai ihmisille enemmän kuin toisille. Näin arvot näkyvät arjessa. Innanen mukaan arvot luovat pohjan ihmisen elämälle ohjaten kaikkein tärkeimpinä pidettyjen asioiden valikoitumista.

Ihminen on psyykkis-fyysis-sosiaalinen kokonaisuus, jossa kaikki osat vaikuttavat kaikkeen. Työn epävarmuus, jatkuva joustaminen, tiukat aikataulut ja pakottava työtahti painavat monen mieltä. Entisaikaan traditio tai suku ohjasivat ihmisen ympärivuotista toimintaa. Tässä ajassa individualismi ja urbaani kaupunkilaiselämä

tuovat illuusion vapaudesta. Kääntöpuolena ovat yksilöllisyys ja juurettomuus. Tämä näkyy tässä ajassa etenkin ihmisten arjessa monenlaisena pahoinvointina.

Arvot todeksi

Arvot ohjaavat elämässä ja työssä ihmiselle tarkoituksellisimpien valintojen äärelle. Työssä henkilön omat arvot saattavat joutua törmäyskurssille työyhteisön arvojen kanssa. Arvoristiiriidan pitkittyessä ihminen voi turhautua, masentua, jopa sairastua. Vuodesta toiseen paineen alla työskenteleminen kasvattaa stressikuormaa, lisää uupumusta, toivottomuudenkin tuntua. Samalla ilo, voimavarat ja elämänhalu voivat hiljaa hiipua. Tärkeintä kaikista on elää omat henkilökohtaiset arvot todeksi sekä työssä että vapaa-aikana. Koko elämässä.

”Kaupasta ruokaa valitessa arvot määrittävät sen, minkälainen ruoka kiinnostaa. Mikä on ruoan alkuperä tai ruoan laatu? Ehkä myös ruoantuotantoprosessi on jollekin merkityksellinen valintakriteeri.”

- Pekka Innanen

SOHVA-MALLI

Sidosryhmien odotukset
– mitä sidosryhmät pitävät tärkeinä?

Organisaatiokulttuuri – johtamisen,
ihmiskäsityksen, tiedon ja tietämisen
paradigmat ja uskomukset

Historia – tärkeät tapahtumat, kriisit,
selviytymiset, historian opettamat arvot

Visio – strategiasta nousevat painotukset,
selviytymisen arvohierarkia ja logiikka,
bisneslogiikka

Asiat, joista on tärkeätä sopia – käytännön
tarpeet, ongelmakohdat yhteistyölle,
omat arvot työn tekemisessä

*Pekka Innanen on käyttänyt SOHVA-mallia
vuosikymmeniä arvotyöskentelyssä eri
organisaatioiden kanssa.*

”Arvoja voi elää todeksi myös työyhteisön ulkopuolella. Voi esimerkiksi auttaa toisia ihmisiä tai osallistua harrastuskerhoihin. Voi nauttia taiteesta, kulttuurista, luonnosta tai ammentaa henkisistä tai hengellisistä asioista. Arvoja voi elää todeksi olemalla joku jollekin – ystävänä – läheisenä tai rinnalla kulkijana”, kertoo Innanen.

Arvojen pohtiminen on tärkeää, koska epäselkeät arvot, toisista ihmisistä kumpuavat tai toisten odotuksista lähtevät arvot eivät tuo välttämättä yksilölle kestäväää hyvää oloa. Aika ajoin saattaa havahtua siihen tosiasiaan, että arvot ja oma tapa toimia ovatkin toisten ihmisten sanelemia tai heidän tarpeistaan ja haluistaan kumpuavia. Usein ne ovat vanhempien tai isovanhempien arvostuksia vuosikymmenten takaa.

Jos arvoista ei tule ihmiselle tietoisia, voi kulkea kuin pimeässä toisten tekemiä valmiita polkuja seuraten. Tallatuille ja urautuneille uomille on siksi helpompi ajautua kuin luoda omat. Ikioma arvopolku, sen seuraaminen ja arvojen mukainen elämä ovat se suola, mitä moni meistä elämän tarjottimelleen kipeästi kaipaa. Näin voi toteuttaa niitä lahjoja, mitä kullekin meistä on annettu ja luoda itselle tasapainoisemman elämän. ■

LUE LISÄÄ:

*Tapio Aaltonen, Erika Heiskanen, Pekka Innanen:
Arvot työyhteisön ja yksilön kehittäjänä.
WSOYpro 2003.*

TEKSTI JA KUVAT: Riitta Teeriaho

Mikä on elämässä tärkeää?

Elämänarvoja voivat olla työ ja ura, perhe, parisuhde ja läheiset ihmissuhteet, vanhemmuus, sosiaaliset suhteet ja ystävät, terveys ja hyvinvointi, koulutus ja itsensä kehittäminen tai vapaa-ajan toiminta. Mikä sinulle on elämässä tärkeää? Näin kolme miniClean-kävijää Lahdessa vastasivat kysymykseen.

*Anne Liukkonen, Päijät-Hämeen
keskussairaala, palveluohjaajaopiskelija*

”Perhe ja sosiaaliset suhteet. Perhe on voimavara ja tukipilari. Arki on hektistä, ja jos ei olisi taustatukijoita, se olisi uuvuttavaa. Väsymys tulisi liian voimakkaana. Perhe tasapainottaa. Työssä pystyn järjestämään asiat niin, että pääsen lähtemään, jos äitiä tarvitaan.”

*Sukanya Molee, Hämeenkosken kunta,
toimitilahuoltaja*

”Perhe. Lapset ja mies on tärkeimmät, varmaan kaikilla on. Uudessa työssä voi olla hankala aluksi järjestää menoja perheen mukaan, mutta uskon, että saan kaiken järjestymään. Työ on tärkeää. Se kuuluu ihmisen elämään, pitää saada rahaa ja ruokaa.”

*Timo, toimitilahuoltajaopiskelija,
Salpaus, Lahti*

”Terveys ja hyvinvointi, vapaa-aika. En pyri enää mihinkään, kokemusta kovasta kilpailusta tuli yliopistomaailmasta. Viisikymppisenä on reilut 10 vuotta aikaa jäädytellä pois työelämästä. Pysin liikkumaan aina tilaisuuden tullen, suosin hyötyliikuntaa. Portaiden kulkeminen pienentää vatsanseutua. Vapaa-ajalla harrastan retkeilyä ja pyöräilyä, lomalla lähdän Lappiin vaeltamaan.”